

LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA: KDYŽ VÝZKUM PŘESTÁVÁ BÝT „JEN NA PAPIŘE“

ABSTRAKT

Zatímco v českém prostředí jsou živé laboratoře často prezentovány jako perspektivní nástroj regionálních inovací a dobré praxe, systematický pohled na jejich uplatnění v evropských projektech dosud chyběl. Tuto mezeru se snaží zaplnit následující analýza, zaměřená výhradně na projekty financované z programu Horizont Evropa. Ačkoli bylo v programu Horizont Evropa identifikováno 206 projektů s living lab přístupem a podporou přibližně 1,44 mld. €, nejde o úplný přehled živých laboratoří ani ve světě, ani v ČR: tento koncept se uplatňuje i mimo program Horizont Evropa, například v národních a regionálních inovačních politikách či v dalších programových schématech.

ABSTRACT

While living labs in the Czech context are often portrayed as a promising instrument for regional innovation and good practice, a systematic view of their use in European projects has so far been missing. This analysis aims to fill that gap by focusing exclusively on projects funded under Horizon Europe. Although 206 living lab projects with EU support of approximately €1.44 billion were identified within Horizon Europe, this does not constitute a comprehensive inventory of living labs—either globally or in the Czech Republic. The living lab concept is also used beyond Horizon Europe, for instance in national and regional innovation policies and in other programme schemes.

Živé laboratoře nejsou vynálezem programu Horizont Evropa – jde o širší způsob, jak ověřovat a demonstrovat inovace přímo v reálném prostředí, který se uplatňuje napříč sektory (ve městech a veřejných službách, energetice, mobilitě, zemědělství a potravinách či ve zdraví) i mimo evropské rámcové programy. Pro tento článek je podstatné, že program Horizont Evropa přisuzuje živým laboratořím konkrétní roli. Ta se projevuje v těch částech programu, kde EU usiluje o rychlé překlápní výsledků výzkumu do praxe – zejména v misích, vybraných tematických výzvách a některých partnerstvích. Nejviditelnějším příkladem je mise zaměřená na zdravou půdu a potraviny (A Soil Deal for Europe), kde jsou živé laboratoře přímo součástí cíle, nikoli jen doporučeným přístupem. V článku proto sledujeme živé laboratoře optikou programu Horizont Evropa – kde a jak se tento přístup promítá do výzev a konkrétních projektů.

ÚVOD

Živé laboratoře (living labs) představují v programu Horizont Evropa důležitý nástroj pro ověřování a zavádění inovací v reálných podmínkách. Na základě 206 identifikovaných projektů shrnujeme, kde a jak se tento přístup uplatňuje v evropských výzvách a partnerstvích a jaká je v nich pozice ČR.

Living lab (česky často „živá laboratoř“) se v posledních letech stal jedním z nejčastěji používaných pojmů v evropských výzkumných a inovačních projektech. Jeho používání však není napříč projekty jednotné: někde označuje skutečně uplatňovaný koncept a způsob práce na vývoji, testování a zavádění inovací, jinde se objevuje spíše jako obecná metodická reference. Pro veřejnou správu, města i firmy je tento rozdíl zásadní. Tam, kde jde o living lab v plném smyslu, nevznikají nové postupy, služby nebo technologie jen „u stolu“, ale jsou společně navrhovány a ověřovány s aktéry z praxe přímo v prostředí, kde mají fungovat. Tím roste šance, že se inovace uchytí, bude přijatá uživateli a půjde ji reálně zavádět ve větším měřítku.

Living lab přitom není téma ani typ projektu, ale přístup: otevřené inovační prostředí v reálných podmínkách, které propojuje různé aktéry – typicky veřejnou správu, výzkum, firmy a občanskou společnost – a staví do centra uživatele

služeb, postupů či technologií, které se vyvíjejí a testují, jako spoluvůrce, nikoli jen jako příjemce hotového řešení. V tomto smyslu **European Network of Living Labs (ENoLL)** definuje living labs jako „uživatelsky orientované, otevřené inovační ekosystémy založené na systematickém přístupu ke společné tvorbě s uživateli, které integrují výzkumné a inovační procesy do reálných komunit a prostředí“ [1]. Podstatné je propojení výzkumu a inovací s konkrétními komunitami a místy a důraz na společné vytváření a praktické ověřování toho, co má později fungovat v reálném prostředí.

V praxi to znamená iterativní postup: společně navrhnout → vyzkoušet → změřit/zhodnotit → upravit → znovu vyzkoušet. Klíčové je „místo a kontext“ – farma, obec, město, krajina, škola, nemocnice – a skutečná interakce s prostředím a lidmi, kteří výsledné řešení používají. Living labs fungují jako kolaborativní ekosystémy často postavené na principu **čtyřnásobné spirály inovací** (veřejná správa, výzkum, soukromý sektor a občanská společnost), což podporuje sdílené učení, experimentování a následné šíření řešení.

Stručně řečeno: living lab není fyzická laboratoř ani jednorázové ověření navržených postupů, služeb či technologií bez zapojení uživatelů, ale přístup, který zvyšuje použitelnost řešení, podporuje jeho přijetí v praxi a posiluje jeho dopad na veřejné politiky. Právě díky propojení reálného prostředí, systematické společné tvorby

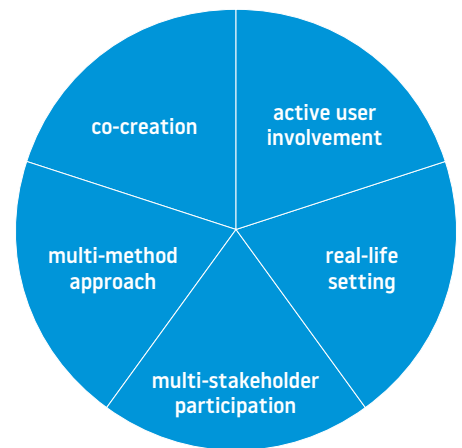
DANIEL FRANK

Technologické centrum Praha

frank@tc.cz

a více aktérů je tento přístup obzvláště účinný i pro řešení „složitých“ (komplexních) společenských výzev, kde neexistuje jediné jednoduché řešení a je potřeba sladovat různé perspektivy a zájmy.

GRAF – SPOLEČNÉ CHARAKTERISTIKY LIVING LABU

Poznámka: Kruhový graf s pěti segmenty. První segment označuje aktivní zapojení uživatelů (active user involvement), druhý reálné prostředí (real-life setting), třetí účast více zainteresovaných stran (multi-stakeholder participation), čtvrtý přístup založený na více metodách (multi-method approach) a pátý společnou tvorbu (co-creation).
Zdroj dat: ENoLL, 2015

LIVING LABS V RÁMCOVÝCH PROGRAMECH EU

V programu Horizont 2020 (2014–2020) se pojem living lab používal poměrně volně, bez jednotné definice i bez samostatně vyhlášených living lab výzev. V praxi se living labs uplatňovaly spíše implicitně – jako metodický rámec pro pilotní a demonstrační aktivity, jejichž cílem bylo ověřovat řešení v reálných podmínkách, zvyšovat technologickou připravenost (TRL) a posilovat společenský dopad. Tento přístup se typicky objevoval zejména v oblastech chytrých měst (Smart Cities and Communities), digitálních inovací a ICT, energetiky a mobility, ale také ve zdraví či sociálních inovacích. Často šlo o projekty typu IA (inovační akce) a o část projektů RIA (výzkumné a inovační akce) s výrazným důrazem na demonstraci. Z toho vyplývá, že living labs nejsou v programu Horizont Evropa novinkou, ale mají v evropských rámcových programech jasnou kontinuitu již z období programu H2020.

V programu Horizont Evropa je role living labs oproti H2020 výrazně posílena a zároveň systematicky ukotvena: pojem se neobjevuje jen na-

hodile v textech projektů, ale v části programu je explicitně vymezen jako implementační nástroj (zejména v rámci misí) a v pracovních programech se promítá i do formulací některých témat a očekávaných výstupů [2].

Nejviditelnější (a metodicky nejčistší) ukotvení představuje mise zaměřená na zlepšení zdraví půd „A Soil Deal for Europe“, kde jsou living labs spolu s tzv. lighthouses přímo součástí cíle mise: EK uvádí záměr vybudovat síť 100 living labs a lighthouses do roku 2030 pro přechod ke zdravějším půdám [3].

Ještě konkrétněji tento koncept vymezuje pracovní program pro mise z roku 2025, kde jsou „Soil health living labs“ chápány jako dlouhodobé spolupráce zainteresovaných aktérů, které v reálných lokalitách na místní či regionální úrovni společně řeší sdílené výzvy pro řešení zdraví půdy; typicky přitom pracují na místní či regionální úrovni s 10–20 konkrétními místy (sites) v jedné living lab [4].

Pro program Horizont Evropa je typické, že mise obecně staví na logice experimentování a ověřování v reálných podmínkách. Například mise Klimaticky neutrální a chytrá města (Climate-Neutral and Smart Cities) počítá s tím, že zapojená města budou fungovat jako „experimentation and innovation hubs“ – tedy prostředí, kde se řešení pro klimatickou neutralitu v praxi zkoušejí, ladí a následně škálují v reálném městském kontextu (např. v dopravě, energetice a budovách, městském plánování a řízení) [5].

Druhou důležitou rovinou jsou tematické klasy 2. pilíře programu Horizont Evropa, kde se living labs objevují přímo v zadání některých témat jako očekávaný rámec pro vývoj, pilotní ověření a zavádění řešení v praxi. Typický příklad poskytuje Klastř 6 (Food, Bioeconomy, Natural Resources, Agriculture and Environment): u témat k obnově lesních a sladkovodních ekosystémů je od úspěšných projektů očekáváno zřízení living labs, které budou sloužit k vývoji, demonstraci a širšímu nasazení inovativních řešení – zejména přírodě blízkých a ekosystémově orientovaných opatření podporujících biodiverzitu, zadržování vody v krajině a odolnosti ekosystémů [6].

Specifickou roli hrají evropská partnerství, která posouvají living labs od projektu k dlouhodobě rozvíjené infrastruktuře a síti. Typické je partnerství AGROECOLOGY (Accelerating farming systems transition through agroecology Living Labs and Research Infrastructures), zaměřené na akceleraci transformace zemědělských systémů prostřednictvím sítě agroekologických living labs a výzkumných infrastruktur [7].

A konečně, v širším ekosystému Horizontu Evropa se koncept living labs promítá i do části Innovative Europe – zejména prostřednictvím aktivit komunit Evropského inovačního a technologického institutu (European Institute of Innovation and Technology, EIT). Například EIT Urban Mobility na úrovni EU popisuje své living labs jako prostředí, které umožňuje městům zkoušet nové způsoby mobility a zavádět je v praxi [8].

Celkově tedy platí, že v programu Horizontu Evropa jsou living labs viditelnější, častěji explicitně pojmenované a v klíčových částech programu i konkrétněji vymezené (nejvíce v misích). To usnadňuje jak praktickou orientaci ve výzvách, tak analytické vymezení projektů, protože opora není jen v „atraktivním terminu“, ale i v očekávaných prvcích přístupu a v institucionálním ukotvení [3].

TABULKA 1 – ROLE LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Fáze/dimenze	Role Living labs
Základní výzkum	téměř žádná
Aplikovaný výzkum	doplňková
Inovace & demonstrace	klíčová
TRL 5–8	velmi typické
Společenský dopad	zásadní

LIVING LABS V ČR: PLATFORMY A INICIATIVY

Přestože se tento článek zaměřuje výhradně na projekty s living lab přístupem financované z programu Horizont Evropa, je užitečné níže uvedené výsledky analýzy vztahující se k ČR zasadit do širšího kontextu.

V ČR se totiž pojem „živé laboratoře“ objevuje nejen v evropských projektech, ale i v národní a regionální inovační politice – zejména jako nástroj pro propojování výzkumu, firem, veřejné správy a uživatelů a pro ověřování inovací v reálných podmínkách. Přehled RIS3 zároveň ukazuje, že vedle projektů RP existuje i domácí „ekosystém“ iniciativ navázaných na living labs: podle dosavadního průzkumu RIS3 týmu CzechInvest funguje v ČR asi šest living labs, které se takto samy oficiálně označují, a vedle nich i další instituce zapojené do národních či mezinárodních projektů živých laboratoří – celkově tedy přibližně deset aktivit tohoto typu [10]. V této souvislosti byla z iniciativy CzechInvest v červnu 2025 založena **Česká platforma živých laboratoří CZELLAP (Czech Living Lab Platform)**, zaměřená na sdílení praxe a terminologie a na propojování aktérů [10]. Na evropskou síť je napojena také Živá laboratoř PROBIO, která je členem ENoLL a podle RIS3 získala v roce 2025 certifikaci ENoLL [11].

V praxi se české living labs často prezentují prostřednictvím konkrétních platform. Viditelným příkladem je Brno Living Lab (RECETOX, Masarykova univerzita), které bylo v prosinci 2025 přijato do mezinárodní sítě ENoLL [12].

Další typ iniciativ představují regionální nebo tematicky zaměřené living labs budované pro spolupráci akademické sféry, průmyslu a veřejné správy. Např. v projektu SMARAGD/REFRESH jsou living labs popsány jako otevřené implementační a koordinační struktury pro spolupráci s partnery a přenos výsledků do praxe [13].

Vedle toho existují také sítě a demonstrační aktivity zaměřené na testování inovací v reálném prostředí, například iniciativa LivingLABS (livinglabs.cz) nebo BVV Living Lab, které explicitně pracují s logikou testování a spoluvytváření v reálných podmínkách a s napojením na veřejné i soukromé aktéry [14].

Na potřebu systematictějšího propojování klíčových aktérů living labs (výzkumných organizací a univerzit, měst a regionů, firem, inovačních center a dalších zprostředkujících institucí veřejné správy) navazuje iniciativa FI4INN, která má sloužit jako kontaktní a diskusní rámec pro sdílení zkušeností, mapování českých living-lab aktivit a hledání příležitostí v národních i evropských programech [15].

Z hlediska financování je důležité, že zájem o living lab přístup se v českém prostředí objevuje stále častěji v RP. Vedle současného programu Horizontu Evropa (např. projekt 101103772 – ELABORATOR) [16] lze dohledat i starší příklady v programu Horizont 2020 (projekt FISSAC) [17] nebo další aktivity, například Consumer Engagement Labs podporované v ekosystému EIT Food, které jsou v českých koncepčních a strategických dokumentech uváděny jako příklad living lab přístupu založeného na spoluvytváření, prototypování a testování s uživateli [18].

Tyto příklady naznačují, že v ČR existuje více vrstev podpory a praxe living labs – od koncepčních rámců a inspirací přes konkrétní institucionální iniciativy až po projekty financované z evropských i dalších zdrojů. Současně platí, že nejde o úplné zmapování living labs v ČR; smyslem této kapitoly je poskytnout kontext k hlavní analýze, která se soustředí na living lab přístup v projektech programu Horizont Evropa.

IDENTIFIKACE PROJEKTŮ S LIVING LAB PŘÍSTUPEM V PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Datový zdroj a jednotka analýzy

Analýza vychází z exportu databáze eCORDA (stav k 15. 1. 2026) ve struktuře projekt × účastník, doplněného o klíčové projektové údaje (zejména typ akce, programovou část, výzvu a téma, název projektu, abstrakt a případně klíčová slova). Předmětem analýzy jsou projekty programu Horizont Evropa, které lze na základě dostupných textových informací korektně identifikovat jako projekty využívající přístup living labs. Základní jednotkou analýzy je projekt (nikoli jednotlivý účastník), a proto byla data agregována na úrovni 1 řádek = 1 projekt (unikátní projektové číslo).

Vymezení rozsahu analýzy

Analýza zahrnuje pouze projekty, které jsou v programu Horizont Evropa skutečně realizované nebo jsou ve fázi přípravy k podpisu grantové dohody. Z hlediska účastníků byli do analýzy zahrnuti pouze partneři způsobili k účasti podle pravidel programu Horizont Evropa.

Projekty living labs jsou v této analýze chápány jako platformy spolupráce více aktérů zaměřené na ověřování a pilotní zavádění nových postupů, služeb a technologií v reálných podmínkách, což předpokládá konsorciální logiku. Z tohoto důvodu byly z analyzovaného souboru záměrně a transparentně vyřazeny individuální projekty (jejich počet byl nízký a jejich zahrnutí by celkový obraz tematického a institucionálního rozložení analyzovaných projektů zásadně nezměnilo). Do analýzy proto byly zahrnuty pouze projekty, na nichž se podílí více než jedna organizace. Současně byly mimo rozsah analýzy vyloučeny projekty typu ERC a MSCA-PF: v těchto schématech se pojem „living lab“ obvykle objevuje spíše jako terminologická či metodická reference než jako rámec konsorciální struktury projektu a základ spolupráce jednotlivých partnerů.

Kde a jak bylo posuzováno „living lab pojetí“

Posouzení „living lab pojetí“ probíhalo vždy nad celým dostupným textovým popisem projektu, bez zkracování, aby se předešlo chybám způsobeným krácením textu. Pro každý projekt byl proto sloučen název projektu, plný abstrakt, případná klíčová slova a popis tématu výzvy do jednoho společného textu, ve kterém se následně vyhledával relevantní výraz „living lab“. Vyhledávání bylo provedeno bez rozlišení velikosti písmen a zahrnovalo i běžné varianty zápisu tohoto výrazu (např. „living-labs“ s pomlčkou). Pro určení projektů, zda pokrývají problematiku „living lab“ v kontextu programu Horizont Evropa, tedy které projekty lze prezentovat jako projekty s living lab přístupem, byla použita scorecard metoda, která u každého projektu zaznamenává přítomnost klíčových znaků living lab přístupu (ano/ne).

Indikátory living lab přístupu v projektech programu Horizont Evropa

- a) výslovné použití a výskyt pojmu „living lab“**
Výskyt termínů living lab / living labs / living laboratory (včetně variant s pomlčkou).
Smysl: ověřuje, že projekt je do výběru zahrnut i explicitně na úrovni jazyka.
- b) spolupráce více aktérů a společné řešení projektu**
Participativní přístup (multi-actor, co-creation, zapojení stakeholderů, občanů, komunit, workshopy apod.).
Smysl: living lab jako práce „s lidmi a institucemi“, nikoli izolovaný výzkum.
- c) testování v reálném prostředí, demonstrace, terénní a pilotní ověřování, (pilot, demo site, field trial, in-situ, včetně praktických formulací typu deployment, validation, use-cases, TRL).**
Smysl: living lab jako aktivita probíhající v praxi.
- d) územní ukotvení**
Explicitní práce s místem či územím (region, lokalita, konkrétní sites, place-based/territorial přístup).
Smysl: living labs jsou typicky navázané na konkrétní prostředí (město, region, krajinu).
- e) organizační a institucionální rámec**
Provoz nebo dlouhodobé ukotvení výsledků projektu, governance, platformy, sítě, škálování, replikace, udržitelnost.
Smysl: living labs fungují jako udržitelný rámec, nikoli jednorázový experiment.
- f) „Lighthouse efekt“**
Pouze informativní znak projektu, pokud se v textu objeví pojem lighthouse(s).
Smysl: zachycení vazby na demonstrační místa, bez využití pro třídění projektů.

Pro konečný výběr projektů bylo zvoleno jednoduché a transparentní binární pravidlo (ANO/NE), které umožňuje jednoznačně vymezit projekty s textově doloženým living lab přístupem. **Projekt byl zařazen jako living lab tehdy, pokud výslovně pracoval s pojmem „living lab“ a záro-**

vež z dostupných textových informací vyplýval alespoň jeden klíčový prvek přístupu – buď spolupráce více aktérů, nebo ověřování/pilotní testování v reálném prostředí. Projekty, u nichž byl pojem „living lab“ sice zmíněn, ale nebylo možné z textu doložit ani spolupráci více aktérů, ani ověřování v praxi, byly hodnoceny jako NE.

Tímto postupem vznikl finální analytický soubor **206 projektů**, které v článku prezentujeme jako projekty s **významově doloženým living lab přístupem**. Nejde o certifikaci living lab infrastruktury, ale o systematické a auditovatelné vymezení založené na dostupných (oficiálních) textových informacích v databázových záznamech. Finální výběr přitom není homogenní: zahrnuje různé podoby living lab přístupu – od silně institucionalizovaných a místně ukotvených struktur až po projekty, kde living lab slouží především jako participativní nebo testovací rámec.

METODIKA TEMATICKÉHO TŘÍDĚNÍ PROJEKTŮ LIVING LABS

Tematické třídění projektů living labs bylo provedeno na základě obsahové klasifikace – tedy podle jejich skutečného zaměření a řešené problematiky, nikoli podle formálního zařazení ve struktuře programu Horizont Evropa. Klasifikace projektů probíhala na úrovni jednotlivých projektů (1 řádek = 1 projekt). U každého projektu byla posuzována kombinace oficiálních popisných údajů (např. zařazení do programové části, tematické zaměření výzvy a oficiální tematická klasifikace) a textového obsahu projektu – zejména názvu a plného abstraktu (bez krácení, případně doplněného o klíčová slova, pokud byla k dispozici). Cílem bylo omezit „náhodné“ přiřazení na základě jednotlivých slov a opřít zařazení o převládající zaměření projektu. Výsledkem je soubor níže uvedených 12 tematických kategorií, které slouží jako analytické seskupení pro interpretaci a komunikaci výsledků analýzy. Nejde o oficiální taxonomii EK; u přirozeně mezioborových projektů bylo zařazení určeno podle dominantního zaměření projektu.

Výsledné tematické kategorie projektů living labs

1. Klimatická odolnost a transformace
2. Půda a zemědělství
3. Biodiverzita a přírodě blízká řešení
4. Města: mobilita a logistika
5. Města: veřejný prostor, bydlení a inkluze
6. Potravinová produkce a hodnotové řetězce
7. Potravinová výživa, spotřeba a politiky
8. Data a digitální technologie
9. Správa dat, politiky a pravidla
10. Zdraví a péče
11. Energie, průmysl a cirkularita
12. Voda a mokřady

VÝSLEDEK ANALÝZY

Portfolio living labs projektů v Horizontu Evropa

Analýzované portfolio living labs projektů v programu Horizont Evropa zahrnuje **206 projektů** s celkovým příspěvkem EU **přibližně 1,44 mld. €**. Typickým rysem těchto projektů je jejich vld-

kost a konsorciální charakter: medián evropského příspěvku se pohybuje kolem **5,5 mil. €**, přičemž polovina projektů spadá zhruba do pásma **3,5–8,3 mil. €**. Průměrná podpora na řešení living labs projektu pak činí téměř **7 mil. €**. Living labs v tomto výběru tedy nelze chápat jako drobné piloty, ale spíše jako finančně i organizačně poměrně náročné akce, které mají ambici ověřovat řešení v reálném prostředí ve větším měřítku.

Z tematického hlediska je důležité odlišovat počet projektů od objemu finančních prostředků. Největší část prostředků směřuje do oblasti klimatické odolnosti a transformace, která zahrnuje 30 projektů s celkovým objemem přibližně 360 mil. €, tedy zhruba čtvrtinu všech alokovaných finančních prostředků na realizaci vybraných projektů. Tento relativně vysoký finanční objem je však tažen několika mimořádně velkými akcemi, zejména v rámci schématu COFUND (partnerství DUT, AGROECOLOGY – 47 % finanční podpory pro tuto oblast). Dalšími významnými oblastmi jsou městská mobilita a logistika (asi 217 mil. €, 30 projektů), půda a zemědělství (cca 209 mil. €, 26 projektů) a biodiverzita a přírodě blízká řešení (cca 131 mil. €, 24 projektů). Tyto čtyři tematické okruhy dohromady absorbují přibližně 64 % všech finančních prostředků pro projekty living labs v programu Horizont Evropa, což ukazuje, že living labs jsou v tomto programu silně zaměřeny na praktickou environmentální a územní transformaci – tedy na oblasti, kde je nutné řešení nejen vyvinout, ale i ověřit v reálných podmínkách.

Z úrovně programové struktury programu Horizontu Evropa je portfolio living labs velmi výrazně koncentrováno do 2. pilíře Globální výzvy a konkurenceschopnost (Global Challenges and European Industrial Competitiveness) – zejména do Klastru 6 – potravinová, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí (92 projektů; 659,6 mil. €, tj. ~46 % prostředků) a Klastru 5 – klima, energetika a doprava (51 projektů, 474,2 mil. €, tj. ~33 %). Dohromady tak **tyto dva klastry představují 143 z 206 projektů a přibližně 79 % celkové podpory**. Menší, ale stále zřetelná část portfolia se objevuje také v klastrech Zdraví (13 projektů, 88,4 mil. €), Kultura, kreativita a inkluze (18 projektů, 75,8 mil. €) a Digitální technologie, průmysl a vesmír (10 projektů, 79,6 mil. €), zatímco ostatní části programu (např. MSCA, výzkumné infrastruktury, evropské inovační ekosystémy či Widening (priorita 4.2) se v analyzovaném souboru uplatňují spíše okrajově v jednotlivých projektech i prostředcích.

Pokud jde o typy akcí, nesou největší objem prostředků RIA projekty (asi 609 mil. €, 98 projektů), následované IA projekty (asi 515 mil. €, 62 projektů), které jsou přímo orientované na pilotní ověřování, demonstrace a škálování řešení v praxi. CSA projekty tvoří menší, ale stále významnou část portfolia (asi 120 mil. €, 35 projektů), typicky zaměřenou na koordinaci, metodiky a síťování. Specifickou roli pak hrají COFUND projekty: přestože jsou pouze tři, představují zhruba 172 mil. €, tedy přibližně 12 % všech finančních prostředků určených pro living labs projekty, a výrazně ovlivňují finanční obraz některých tematických oblastí. Připomeňme, že COFUND projekty jsou součástí evropských partnerství sdružujících zejména národní (případně regionální) poskytovatele veřejné podpory. Ti společně připravují a vyhláší výzvy k předkládání projektů, které EK z programu Horizont Evropa kofinancuje.

TABULKA 2 – CELKOVÁ ÚČAST V PROJEKTECH LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA VE VYTVOŘENÝCH TEMATICKÝCH KATEGORIÍCH

Tematická oblast	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
Klimatická odolnost a transformace	807	30	359,58	24,95
Města: mobilita a logistika	813	30	217,25	15,08
Půda a zemědělství	711	26	209,06	14,51
Biodiverzita a přírodě blízká řešení	422	24	131,14	9,10
Potraviny: produkce a hodnotové řetězce	350	19	100,44	6,97
Zdraví a péče	275	16	91,98	6,38
Potraviny: výživa, spotřeba a politiky	277	11	85,80	5,95
Správa dat / inovační ekosystémy a pravidla	240	18	62,90	4,36
Data a digitální technologie	202	11	62,74	4,35
Energie, průmysl a cirkularita	170	11	61,05	4,24
Města: veřejný prostor, bydlení a inkluze	102	4	30,64	2,13
Voda a mokřady	117	6	28,53	1,98
Celkem	4 486	206	1 441,11	100,00

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování a určení tematických kategorií

TABULKA 3 – CELKOVÁ ÚČAST V PROJEKTECH LIVING LABS V JEDNOTLIVÝCH PRIORITÁCH A KLASTRECH PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Kód priority/ klastru	Priorita / Klastř programu HE	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
HORIZON.2.6	Potraviny, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí	2 118	92	659,57	45,77
HORIZON.2.5	Klima, energie a doprava	1 326	51	474,16	32,90
HORIZON.2.1	Zdraví	232	13	88,37	6,13
HORIZON.2.4	Digitalizace, průmysl a vesmír	188	10	79,59	5,52
HORIZON.2.2	Kultura, kreativita a inkluzivní společnost	286	18	75,75	5,26
HORIZON.4.1	Rozšíření účasti a šíření excelence	24	5	19,47	1,35
HORIZON.1.2	Akce Marie Skłodowska-Curie (MSCA) – DN, SE	135	5	14,68	1,02
HORIZON.1.3	Výzkumné infrastruktury	73	1	14,25	0,99
HORIZON.3.2	Evropské inovační ekosystémy	63	8	7,25	0,50
HORIZON.2.3	Civilní bezpečnost pro společnost	18	1	4,44	0,31
HORIZON.4.2	Reforma a posílení evropského systému výzkumu a inovací	23	2	3,58	0,25
Celkem		4 486	206	1 441,11	100,00

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování

Významným tahounem living labs přístupu jsou také evropské mise. V analyzovaném souboru lze identifikovat 56 těchto projektů, které dohromady představují přibližně 31 % celkového rozpočtu (asi 447 mil. €). Nejvýraznější jsou mise Zdravá půda a potraviny (27 projektů, cca 209 mil. €) a mise Klimaticky neutrální a chytrá města (11 projektů, asi 129 mil. €). To potvrzuje, že living labs nejsou v programu Horizont Evropa pouze obecnou metodou, ale jsou systematicky integrovány do logiky misí, zejména tam, kde je klíčové územní ukotvení a zapojení místních aktérů.

Účast ČR v living labs v programu Horizont Evropa

Pro interpretaci profilu ČR v projektech living lab je užitečné krátce zasadit její účast do evropského kontextu. V absolutním počtu projektů

s národní účastí se ČR (38 projektů) řadí zhruba do střední části evropského žebříčku zemí EU a vybraných asociovaných zemí k programu Horizont Evropa. Tento ukazatel je však vhodné číst i s ohledem na velikost země: po přepočtu na počet obyvatel odpovídá česká účast přibližně 3,5 projektu na 1 mil. obyvatel. ČR se tak pohybuje na úrovni Bulharska (3,6) či Španělska (3,2) a nad některými velkými evropskými státy, jako jsou Itálie (2,6) nebo Francie a Německo (1,6). Zároveň je však výrazně níže než skupina zemí s nejvyšší intenzitou zapojení – vedle specifických mikrostátů (Kypr, Lucembursko) jde zejména o Estonsko, Slovinsko, Finsko, Řecko, Belgie, Lotyšsko, Dánsko a Irsko, které dosahují přibližně 10–20 projektů na 1 mil. obyvatel. U části těchto zemí lze vyšší intenzitu číst i v návaznosti na tematické a institucionální předpoklady: Slovinsko je často spojováno se silnou environmentální orientací a propojením s regionální praxí, Finsko

s dlouhodobě silnou bioekonomikou, lesnictvím a environmentálními technologiemi a Dánsko se silnými pozicemi v energiích, klimatu, udržitelné mobilitě a „living“ experimentování v území.

Z hlediska financí činí součet příspěvků EU českým účastníkům zhruba 17,3 mil. €, což odpovídá přibližně 1,2 % celkového objemu podpory v analyzovaném portfoliu. V porovnání s podílem ČR na počtu projektů (18 %; 38 z 206) to naznačuje, že české zapojení má v tomto portfoliu převážně charakter dílčí účasti v rámci velkých konsorcií a že čeští účastníci zde obvykle realizují rozpočtově menší části aktivit. Tuto interpretaci podporuje nízký počet českých organizací v jednotlivých projektech a nízký medián českého podílu na projektovém rozpočtu.

Struktura účasti tomu odpovídá: ve 27 z 38 projektů figuruje pouze jedna česká organizace, v deseti projektech jsou přítomny dvě a pouze jediný projekt zahrnuje tři české partnery.

TABULKA 4 – POČET PROJEKTŮ LIVING LABS FINANCOVANÝCH Z PROGRAMU HORIZONT EVROPA V ZEMÍCH EU

Země	Počet projektů	Populace (mil. €, 2025)	Projekty / 1 mil. obyv.
CY	37	1,0	37,8
LU	17	0,7	24,9
EE	27	1,4	19,7
SI	36	2,1	16,9
FI	72	5,6	12,8
EL	118	10,4	11,3
BE	129	11,9	10,8
LV	20	1,9	10,8
DK	64	6,0	10,7
IE	56	5,4	10,3
MT	5	0,6	8,7
NL	121	18,0	6,7
PT	68	10,7	6,3
LT	18	2,9	6,2
HR	22	3,9	5,7
AT	50	9,2	5,4
SE	50	10,6	4,7
HU	39	9,5	4,1
BG	23	6,4	3,6
CZ	38	10,9	3,5
ES	156	49,1	3,2
SK	16	5,4	3,0
IT	150	58,9	2,5
RO	48	19,0	2,5
PL	68	36,5	1,9
FR	113	68,6	1,6
DE	132	83,6	1,6

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, Eurostat Population on 1 January 2025 [tps00001], vlastní zpracování

Převládajícím vzorcem je tedy individuální zapojení českého subjektu do širší evropské sítě spíše než vytváření silnějšího „českého uzlu“ uvnitř jednotlivých konsorcií. Tento vzorec může snižovat šanci na vznik kritické masy aktérů v rámci konkrétních projektů, která by usnadňovala koordinovanější využití výsledků a jejich přenos do české praxe.

Z tematického hlediska se obraz české účasti liší podle toho, zda jej hodnotíme podle objemu prostředků, nebo podle počtu projektů. Největší český finanční objem směřuje do oblasti potravin – produkce a hodnotových řetězců (asi 6,3 mil. €), a to navzdory tomu, že jde pouze o tři projekty. Tento výsledek je z velké části tažen dvěma projekty koordinovanými ČZU v Praze, zejména projektem ECO-READY s celkovou podporou 13,7 mil. €, v němž ČZU jako koordinátor získává 5,6 mil. €. Následují oblasti zaměřené na klimatickou odolnost a transformaci, půdu a zemědělství a městskou mobilitu a logistiku.

Při pohledu na počet projektů je však česká účast nejviditelnější v městské mobilitě a logistice (8 projektů) a v oblasti půdy a zemědělství (7 projektů). Ve většině tematických oblastí se český podíl na celkových prostředcích pohybuje kolem 1 %, zatímco v potravinářské oblasti je výrazně vyšší (3 %).

Stejně jako na evropské úrovni se české zapojení do projektů living labs soustřeďuje téměř výhradně do Klastřů 6 a 5, což souvisí i s tím, že právě v těchto klastrech pracovní programy vypisují living lab témata nejčastěji, zatímco v jiných klastrech se objevují jen sporadicky nebo vůbec. Dohromady pokrývají 33 z 38 projektů s českou účastí a přibližně 91 % českého finančního objemu (11,0 mil. € a 4,7 mil. €). Oproti evropskému průměru je však český profil ještě „koncentrovanější“ – zatímco na úrovni celého portfolia představuje Klástr 6 zhruba 46 % prostředků a Klástr 5 zhruba 33 %, v českém případě jde dohromady o více než devět desetin podpory. To naznačuje, že české living labs zapojení je tematicky i programově těsně navázáno na dvě hlavní transformační oblasti pilíře II,

TABULKA 5 – ÚČAST ČR V PROJEKTECH LIVING LABS V PROGRAMU HORIZONT EVROPA VE VYTVOŘENÝCH TEMATICKÝCH KATEGORIÍCH

Tematická oblast	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
Potraviny: produkce a hodnotové řetězce	4	3	6,29	36,42
Klimatická odolnost a transformace	6	4	3,03	17,54
Půda a zemědělství	11	7	2,18	12,62
Města: mobilita a logistika	11	10	2,01	11,64
Biodiverzita a přírodě blízká řešení	7	6	1,82	10,54
Správa dat / inovační ekosystémy a pravidla	6	4	1,09	6,31
Města: veřejný prostor, bydlení a inkluze	3	2	0,68	3,94
Data a digitální technologie	1	1	0,14	0,82
Potraviny: výživa, spotřeba a politiky	1	1	0,03	0,17
Celkem	50	38	17,27	100,00

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování a určení tematických kategorií

TABULKA 6 – ÚČAST ČR V PROJEKTECH LIVING LABS V JEDNOTLIVÝCH PRIORITÁCH A KLASTRECH PROGRAMU HORIZONT EVROPA

Kód priority/ klastru	Priorita/Klaster programu HE	Počet účastí	Počet projektů	Podpora z programu HE (mil. €)	Podpora z programu HE (%)
HORIZON.2.6	Potraviny, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí	23	18	11,04	63,93
HORIZON.2.5	Klima, energie a doprava	18	15	4,68	27,10
HORIZON.1.3	Výzkumné infrastruktury	3	1	0,45	2,61
HORIZON.2.3	Civilní bezpečnost pro společnost	2	1	0,40	2,32
HORIZON.2.2	Kultura, kreativita a inkluzivní společnost	2	1	0,35	2,03
HORIZON.2.4	Digitalizace, průmysl a vesmír	1	1	0,20	1,16
HORIZON.4.2	Reforma a posílení evropského systému výzkumu a inovací	1	1	0,15	0,87
Celkem		50	38	17,27	100,00

Zdroj dat: eCORDA 01/2026, vlastní zpracování

zatímco v ostatních částech programu se ČR vyskytuje jen okrajově (v jednotkách projektů i prostředků).

Specifickou roli v české účasti hrají projekty typu **COFUND** v partnerstvích **DUT** a **AGROECOLOGY**, které tvoří zhruba 15,5 % českého finančního objemu. Tento podíl odráží především zapojení **TA ČR** a **Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně (UTB)** jako partnerů těchto spolufinancovaných public–public partnerství (tj. programových a koordinačních projektů partnerství), nikoli jejich roli jako příjemců podpory v jednotlivých living lab projektech financovaných ze společných výzev partnerství. Většina finanční podpory v českém portfoliu projektů **living labs** však podle očekávání směřuje do akcí typu **RIA (63,4 %)**.

Geograficky je česká účast výrazně koncentrovaná: **Praha (CZ010)** figuruje v **28 z 38** projektů, zahrnuje **32 z 50** českých účastí a absorbuje přibližně **76 %** českých prostředků. Ostatní regiony – zejména Jihomoravský kraj (7,4 %), Zlínský (4,8 %) a dále Liberecký (3,7 %) a Středočeský kraj (3,0 %) – hrají převážně doplňkovou roli. Kraje Moravskoslezský, Jihočeský a Plzeňský – si nepřipsaly ani 2 % finanční podpory určené pro ČR.

Institucionálně je koncentrace finanční podpory pro ČR rovněž velmi vysoká. **Česká zemědělská univerzita v Praze získává přibližně 47 %** všech českých prostředků v tomto výběru, následovaná **TA ČR** a s odstupem **UTB**. Zejména u **TA ČR** a **UTB** tento podíl odráží účast v projektech **COFUND** partnerství (**DUT**, **AGROECOLOGY**), nikoli v jednotlivých living lab projektech financovaných ze společných výzev partnerství. Dominantní postavení ČZU je dáno zejména koordinací dvou projektů living labs (**ECO-READY** a **REFOREST**). Jde zároveň o **jediné** projekty v portfoliu koordinované z ČR; dohromady generují přibližně **35 %** českého finančního objemu. To potvrzuje, že koordinační role představuje významný pákový efekt, který ovlivňuje nejen objem získaných prostředků, ale i možnost spolupracovat obsah a směřování aktivit living labs.

V návaznosti na uvedený výsledek ČZU nepřekvapí, že z hlediska finančního objemu dominují v portfoliu living labs vysokoškolské instituce: připadá na ně 60,2 % celkové podpory EU. Významný podíl má také veřejný sektor (17,6 %),

který v řadě projektů vystupuje jako klíčový partner pro pilotní ověřování a zavádění řešení v praxi. Výzkumné ústavy a další výzkumné organizace získávají 9,4 % podpory. Na soukromý sektor připadá 8,5 % a zbývajících 4,3 % směřuje k ostatním typům institucí.

Mezinárodní porovnání a typologie účastí v living labs

Mezinárodní porovnání living labs projektů v programu Horizont Evropa ukazuje, že státy do nich nevstupují stejným způsobem: liší se nejen počtem projektů s účastí, ale zejména „otiskem“ v konsorciích – tedy tím, jak velký díl rozpočtu v projektech nesou, jak často projekty koordinují a zda se v jednotlivých konsorciích kumuluje více domácích partnerů. Právě proto je užitečné rozlišit několik typů účastí, které odrážejí různé role států v evropských living labs ekosystémech.

První typ tvoří **země s nejvyšší mírou účasti** – státy s velmi vysokým počtem projektů, výrazným rozpočtovým podílem a častější koordinační rolí (typicky **Španělsko, Itálie, Německo, Belgie, Nizozemsko, Francie a Řecko**). U těchto zemí je běžné, že se v portfoliu objevují opakovaně a v některých konsorciích také s více domácími partnery. Tento vzorec sám o sobě nedokazuje, jak „silnou“ roli země v jednotlivých projektech skutečně hraje, může však naznačovat větší prostor spolupráfět nastavení projektů – například volbu pilotních lokalit, podobu metodik, datové rámce nebo tempo zavádění řešení. V souhrnu jde často o státy, které do konsorcií přinášejí kombinaci výzkumných kapacit, aplikačních partnerů i veřejných aktérů a jsou schopné tyto složky v projektech funkčně propojovat.

Druhý typ tvoří **země se středně vysokým počtem projektů** (zpravidla kolem 50–70), se stabilním rozpočtovým podílem a s relativně častější koordinací (např. **Finsko, Portugalsko, Polsko, Dánsko, Irsko, Rakousko, Švédsko**). V jejich případě se účast jeví jako průběžná a opakovaná v čase – země se v portfoliu objevují ve větším počtu projektů, často s více než jednou účastí napříč konsorcií, a koordinační role u nich není výjimkou. To může naznačovat vyšší míru zkušenosti s living-lab projekty a větší schopnost přebírat vedoucí či metodicky důležité úlohy v evropských konsorciích.

Třetí skupinu tvoří menší státy s relativně vysokou intenzitou účasti. V absolutních číslech mohou mít „jen“ několik desítek projektů, ale v přepočtu na velikost země a zejména podle toho, jakou roli v projektech typicky zastávají, působí nadstandardně. Z hlediska podobnosti s ČR jsou nejzajímavější zejména **Slovensko** a **Estonsko**. Vedle nich se v evropských přehledech často objevují i mikrostáty, jako Kypr a Lucembursko, které mají specifickou výchozí pozici (velikost systému, koncentrace institucí), a je proto vhodné jejich účast v projektech living labs interpretovat opatrně. U částí menších zemí je zároveň patrné, že i při podobném počtu projektů mohou mít v konsorciích výraznější postavení – častěji koordinují, častěji se v jednom projektu objevuje více domácích partnerů a jejich účast může mít větší váhu z hlediska rozpočtu či rozsahu aktivit. Právě tento rozdíl ukazuje, proč „podobný počet projektů“ nemusí znamenat podobnou pozici v konsorciích ani srovnatelný vliv na podobu pilotních aktivit.

ČR se v této typologii států EU nejvíce blíží profilu, který je typický pro část zemí EU-13: v projektech se objevuje poměrně často, ale podle dostupných strukturálních znaků (zejména koordinace a koncentrace domácích partnerů v jednom konsorciu) lze spíše předpokládat, že jen výjimečně zaujímá pozici, která by výrazněji spoluurčovala směřování konsorcia. V tomto ohledu je ČR do určité míry porovnatelná zejména s Maďarskem a Rumunskem: účast je relativně viditelná, ale koordinace zůstává spíše výjimečná a české zapojení je často rozptýlené napříč portfoliem „po jednom“ partnerovi.

Tento obraz se promítá do dvou prakticky důležitých rysů, které však samy o sobě nepopisují skutečnou roli v každém jednotlivém projektu, pouze ji mohou indikovat. Zaprvé, pokud je koordinace z ČR vzácná, lze obecně očekávat, že čeští aktéři budou mít méně příležitostí ovlivňovat volbu pilotních míst, nastavení pracovních postupů a podobu aktivit, které se v praxi testují a zavádějí. Zadruhé, pokud se v řadě projektů objevuje pouze jediný český partner, může to snižovat pravděpodobnost, že se v rámci jednoho projektu vytvoří domácí „uzel“ spolupráce napříč typy aktérů (výzkum – město/region – aplikační firmy) a že se výsledky budou snáze překlápat do české praxe i po skončení projektu.

TABULKA 7 – ÚČAST STÁTŮ V PROJEKTECH LIVING LABS PROGRAMU HORIZONT EVROPA – MEZINÁRODNÍ POROVNÁNÍ, TYPY ÚČASTÍ

Skupina států EU	Země EU	Počet projektů	Počet účastí	Počet koordinací	Příspěvek EU (mil. €)	Podíl na celkovém finančním portfoliu (%)	Počet partnerů na projekt	Podíl projektů s 1 partnerem (%)	Medián podílu na rozpočtu projektu (%)	Podpora EU na 1 účast (tis. €)	Typ účasti*
EU-15	ES	156	585	28	178,34	12,38	3,75	22,44	13,48	304,85	Typ 1
EU-15	IT	150	444	14	143,90	9,99	2,96	32,00	11,87	324,09	Typ 1
EU-15	DE	132	312	16	129,46	8,98	2,36	41,67	11,33	414,93	Typ 1
EU-15	BE	129	326	25	112,29	7,79	2,53	42,64	11,02	344,44	Typ 1
EU-15	NL	121	241	9	97,70	6,78	1,99	51,24	8,62	405,41	Typ 1
EU-15	EL	118	354	27	118,78	8,24	3,00	33,05	10,61	335,53	Typ 1
EU-15	FR	113	316	14	108,17	7,51	2,80	39,82	9,89	342,32	Typ 1
EU-15	FI	72	138	12	51,20	3,55	1,92	47,22	8,28	371,04	Typ 2
EU-15	PT	68	182	9	44,16	3,06	2,68	35,29	6,62	242,64	Typ 2
EU-13	PL	68	95	3	24,82	1,72	1,40	70,59	4,76	261,23	Typ 2
EU-15	DK	63	113	9	46,92	3,26	1,79	52,38	8,91	415,23	Typ 2
EU-15	IE	56	101	7	37,59	2,61	1,80	62,50	7,32	372,17	Typ 2
EU-15	AT	50	78	3	42,43	2,94	1,56	56,00	7,65	543,95	Typ 2
EU-15	SE	50	76	3	35,31	2,45	1,52	72,00	5,86	464,60	Typ 2
EU-13	CY	37	60	3	25,01	1,74	1,62	64,86	5,97	416,77	Typ 3**
EU-13	SI	36	62	2	24,57	1,70	1,72	58,33	4,93	396,24	Typ 3
EU-13	EE	27	39	2	12,00	0,83	1,44	66,67	7,21	307,74	Typ 3
EU-15	LU	17	35	5	15,70	1,09	2,06	64,71	14,89	448,71	Typ 3**
EU-13	RO	48	82	1	21,34	1,48	1,71	58,33	4,03	260,26	Typ 4
EU-13	HU	39	53	0	12,82	0,89	1,36	64,10	3,07	241,91	Typ 4
EU-13	CZ	38	50	2	17,27	1,20	1,32	71,05	3,88	345,41	Typ 4
EU-13	BG	23	36	0	6,47	0,45	1,57	52,17	4,34	179,59	Typ 4
EU-13	HR	22	30	0	4,82	0,33	1,36	72,73	4,02	160,62	Typ 4
EU-13	LV	20	25	0	5,15	0,36	1,25	80,00	3,91	205,86	Typ 4
EU-13	LT	18	23	1	4,46	0,31	1,28	83,33	3,17	193,81	***
EU-13	SK	16	23	2	5,31	0,37	1,44	75,00	3,79	230,75	***
EU-13	MT	5	5	0	1,17	0,08	1,00	100,00	4,43	235,00	****

Poznámka: * Typ 1 – nejvyšší míra účasti (velké státy s vysokým počtem projektů), Typ 2 – středně vysoký počet projektů (stabilní přítomnost), Typ 3 – menší státy s relativně vysokou intenzitou účasti, Typ 4 – viditelná účast, ale koordinace a kumulace domácích partnerů bývá spíše omezená, ** mikrostát – interpretovat opatrně, *** Mimo hlavní typologii – menší rozsah účasti (10–19 projektů), **** Mimo hlavní typologii – velmi malý rozsah účasti (1–9 projektů)

Zdroj dat: EK – eCORDA 01/2026, vlastní zpracování

ZÁVĚR

Analýza 206 projektů programu Horizont Evropa s textově doloženým living lab přístupem ukazuje, že living labs se v HE posunuly od volně užívaného pojmu k prakticky ukotvenému implementačnímu režimu. V klíčových částech programu, zejména v misích a v tematických výzvách 2. pilíře, fungují jako systematický nástroj pro společné navrhování, ověřování a zavádění řešení v reálných podmínkách, v území a s aktéry z praxe. Nejde přitom o okrajové aktivity: v souhrnu jde o finančně i organizačně náročné konsorciální akce (cca 1,44 mld. €), koncentrované především do klastrů Klima, energie a mo-

bilita a Potravin, bioekonomika, přírodní zdroje, zemědělství a životní prostředí. Tato struktura potvrzuje, že living labs jsou využívány zejména tam, kde EU očekává rychlejší přenos výsledků výzkumu do praxe – od poznání k ověřeným a zaváděným řešením, tedy přechod od výzkumu „o problému“ k testování a nasazování konkrétních řešení v reálném provozu.

ČR je v analyzovaném souboru projektů zastoupena poměrně často: účastní se 38 z 206 projektů (tj. projektů s českou účastí je 18 %). Souhrnný příspěvek EU českým účastníkům však činí zhruba 17,3 mil. € (cca 1,2 % celkového objemu), což spíše odpovídá dílčím rolím v rozsáhlých mezinárodních konsorciích. Pro interpretaci české pozice je proto užitečné sledovat struktu-

rální ukazatele, které lépe než samotný objem prostředků naznačují „váhu“ zapojení: především koordinační roli a to, zda se v jednom projektu setkává více českých aktérů. Koordinace z ČR je vzácná (2 projekty) a ve většině projektů figuruje jen jeden český partner (27 z 38; v 10 projektech dva a pouze v jednom případě tři). České organizace se do projektů zpravidla zapojují jednotlivě napříč různými konsorciemi a jen zřídka se v jednom projektu sejdou více českých partnerů tak, aby vznikla silnější domácí spolupráce propojující výzkum, veřejný sektor a aplikační sféru.

Z toho plyne hlavní praktické poučení pro ČR: slabinou není samotný počet účastí, ale schopnost proměnit účast v reálný vliv na to, kde a jak

se inovace testují a zavádějí. U living labs je rozhodující role „hostitele“ a „integrátora“ – aktéra, který umí vytvořit lokální ekosystém (město/region – výzkum – firma – uživatelé), nabídnout pilotní prostředí, zajistit kontinuitu a ideálně převzít koordinační či metodicky vedoucí roli. Data naznačují, že českým organizacím zpravidla nechybí tematická kompetence ani schopnost být součástí evropských sítí; častěji chybí právě vedoucí role a stabilní domácí kombinace partnerů (např. VŠ – město/region – firma), která je pro living lab logiku klíčová.

Regionální rozložení účasti je přitom třeba číst opatrně: převaha Prahy podle sídla příjemců sama o sobě neznamená, že se pilotní aktivity odehrávají pouze v hlavním městě. Pro living lab přístup by však bylo přínosné systematictější zapojovat i aktéry z dalších regionů (města, kraje a jejich organizace, univerzity a aplikační partnery), protože pestrost územních kontextů zvyšuje přenositelnost výsledků a posiluje šanci na jejich přijetí v praxi. Další krok pro ČR spočívá ve zvýšení ambicí v projektech: častěji mířit na koordinaci a metodické vedení tam, kde to dává smysl spojovat více českých partnerů v jednom konsorciu a posilovat roli regionálních aktérů jako hostitelů pilotních prostředí.

Posílení role ČR v living labs může přinést konkrétní přínos i nad rámec získané finanční podpory. Jde o investici do schopnosti uvádět inovace do praxe: získání know-how, jak společně s uživateli a přímo v konkrétních místech navrhovat řešení, ověřovat je v terénu a průběžně sledovat jejich dopady. Zároveň také o lepší napojení měst a regionů na evropské pilotní akce a o možnost pro výzkumné organizace a firmy řešení validovat a následně škálovat v mezinárodně porovnatelných podmínkách. Celkově tedy vyšší ambice ČR v living labs dává smysl nejen kvůli finančním prostředkům, ale především kvůli posílení role českých pilotních lokalit, budování implementačních kapacit a většímu vlivu na to, co se v evropských projektech v praxi testuje a jak se výsledky překlápějí do reálného zavádění.

POUŽITÉ ZDROJE

- [1] „Living Labs“. ENOLL. <https://enoll.org/living-labs/>. Cit. 23. února 2026.
- [2] EU Missions in Horizon Europe – Research and Innovation. European Commission. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe_en. Cit. 2. února 2026.
- [3] EU Mission: A Soil Deal for Europe. European Commission. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/soil-deal-europe_en. Cit. 15. ledna 2026.
- [4] European Commission. Horizon Europe Work Programme 2025: Missions. Part 12 – Missions. Decision C(2025) 2779 of 14 May 2025. Brussels: European Commission, 2025. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document/download/f50fd524-1af2-4e76-86be-b5983228cd02_en. Cit. 12. února 2026.
- [5] Climate-Neutral and Smart Cities – Research and Innovation. European Commission. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en. Cit. 15. ledna 2026.
- [6] European Commission. Living labs and lighthouses co-creating innovative solutions for forests and freshwater ecosystems restoration. CORDIS. https://cordis.europa.eu/programme/id/HORIZON_HORIZON-CL6-2025-01-BIODIV-01-two-stage. Cit. 28. ledna 2025.
- [7] „Living Lab Agrifood Technology – ILVO“. Agroecology Partnership. <https://www.agroecologypartnership.eu/en>. Cit. 12. února 2026.
- [8] EIT Urban Mobility. EIT. <https://www.eit.europa.eu/our-communities/eit-urban-mobility>. Cit. 12. února 2026.
- [9] Živé laboratoře v ČR. RIS3. <https://ris3.gov.cz/aktuality/zive-laboratore-v-cr>. Cit. 12. února 2026.
- [10] „CZELLAP – Czech Living Lab Platform“. RIS3 / CzechInvest (prezentace „Výsledky rozvoje inovačních infrastruktur“, 4. února 2026
- [11] „PROBIO Living Lab“. ENOLL. <https://enoll.org/member/probio-living-lab>. Cit. 23. února 2026.
- [12] „Brno Living Lab Joins the European Network of Living Labs“. RECETOX. <https://www.recetox.muni.cz/en/about-us/news/brno-living-lab-joins-the-european-network-of-living-labs>. Cit. 12. února 2026.
- [13] „Living Labs“. Smaragd. <https://www.smaragdova.cz/en/refresh/living-labs/>. Cit. 12. února 2026.
- [14] LivingLABs – Embracing a Sustainable Ecosystem Strategy. <https://livinglabs.cz/>. Cit. 12. února 2026.
- [15] FI4INN – Rozvoj regionálních inovačních ekosystémů (pozvánka na online seminář). CzechInvest, 19. února 2026.
- [16] „Elaborator | Sustainable Urban Mobility“. <https://www.elaborator-project.eu>. Cit. 12. února 2026.
- [17] Living Labs | FISSAC. <https://fissacproject.eu/en/living-labs>. Cit. 12. února 2026.
- [18] RIS Consumer Engagement Labs. EIT Food. <https://www.eitfood.eu/projects/ris-consumer-engagement-labs>. Cit. 12. února 2026.